

Verdun (1917)

2026-ban is Zone Rouge

Az I. világháború

1914–1918

11.A

2026. február 6.

1. Szövetségi rendszerek

a) No.

- 1873 – ?
- 1879: *kettős szöv.* → ki ellen? – !
+ 1882 Olaszo. → *hármass szöv.*
- II. VILMOS (1888–1918)
személye, stílusa → a németellenes koalíció összekovácsolódik

b) antant

- orosz-francia viszony – ?
NAPÓLEON, krími háb., ... → terhelt
1893: orosz-francia katonai szerz.
← NBr. közép-ázsiai jelenléte
- angol-francia viszony – ?
1337–1453, USA függ. háb. NAPÓLEON
1904: entente cordiale = szívélyes
megegyezés ← német térnyerés
(gyarmati témájú: Marokkó francia,
Egy. brit érdekszféra)

- 1907: angol-országi katonai szöv.

2. Háborús feszültség

- gyarmatosítási láz – ?

imperializmus – ?

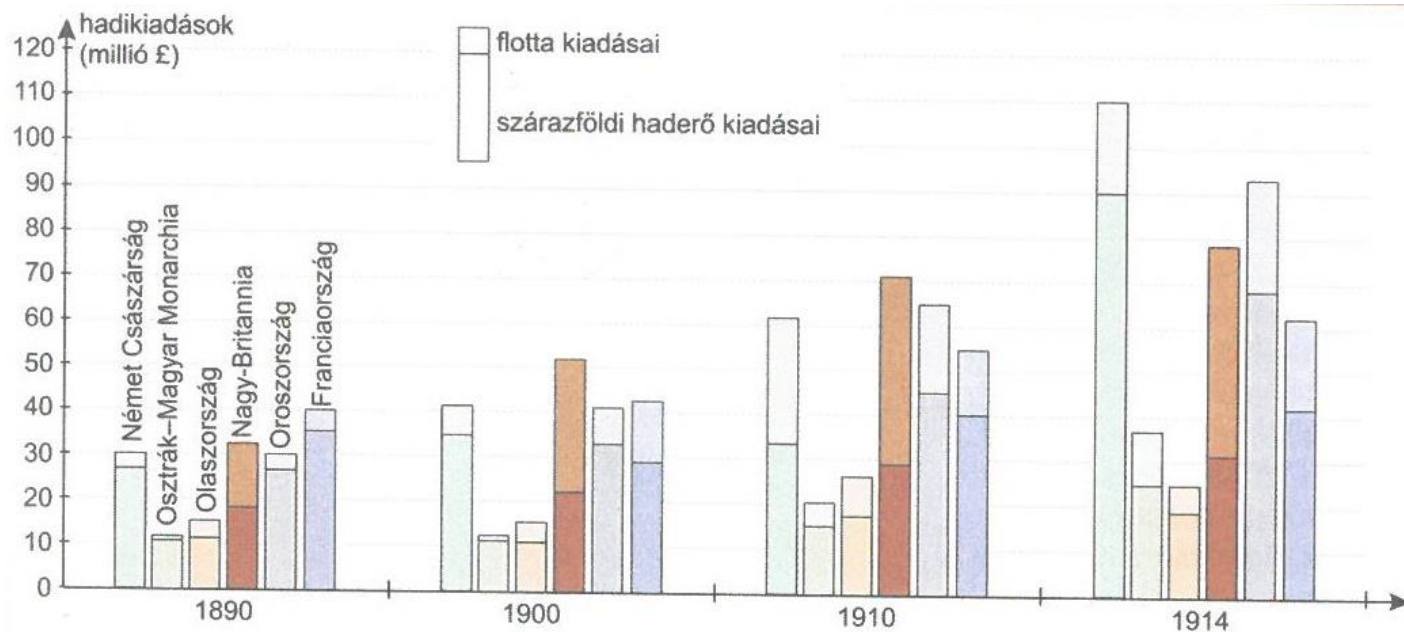
az ellentétek alapja a német-fr. ellentét + revans

↳ a status quo-t felborítani akarja ↔ Anglia megőrizni

szöv. rendszerek: No. – OMM – Ol. ↔ NBr. + Fro. + Oroszo.
+ Bulg.

- fegyverkezési verseny
– van-e
3 gondolatod
elemzés
gyanánt?

TK 74/16.

- Balkán: nemzeti + vallási ellentétek
nagyhatalmi érdekek ütközőpontja
Oroszo. támogatottja Szerbia

...

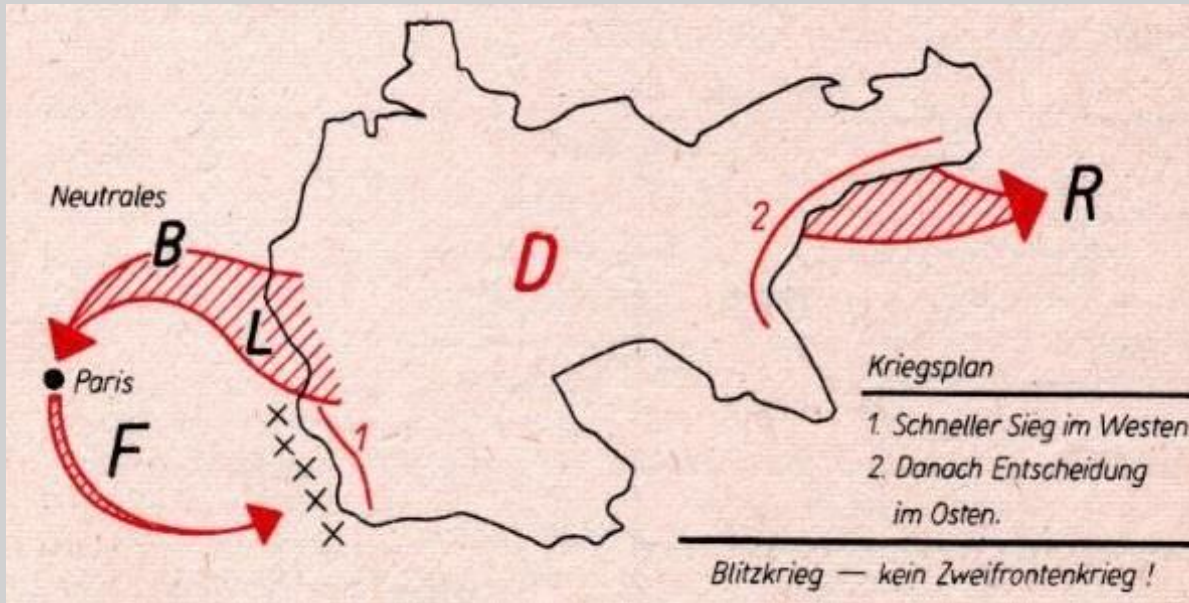
Fekete kéz – ?

- 1914.
jún. 28. – ?

TK 77/4-5.

- „*PRINCIP jól célzott. Pontosan az életünk közepébe.*”
(MÁRAI S. – Belgrádi képeslap c. újság, 1937)
- OMM közös minisztertanácsa – **?! —————**
↓
teljesíthetetlen jegyzék a szerb kormánynak
↓
- júl. 28.: OMM hadüzenete Szerbiának
- aug. eleje: többi állam is egymásnak
- **SCHLIEFFEN-terv – ?**

TISZA ISTVÁN — !
 – ellenvéleményének oka – ?
 – attitűdje megváltozásának oka – ?

Pesti Hírlap kiáltványa – ?

OMM hadüzenete Szerbiának

FERENC J. júl. 28-i (– ?) kiáltványa népeihez
*„Leghőbb vágyam volt, hogy az Isten
kegyelméből még hátralevő éveimet a béke
műveinek szentelhessem és népeimet a háború
áldozataitól és terheitől megóvhassam. [...] A
gondviselés másként határozott. [...] Mindent
megfontoltam, mindent meggondoltam.”*

Moziplakát – ?

„Mire a falevelek lehullanak, győztes katonáim itthon lesznek!” – ?

ADOLF HITLER a háború kitörését ünneplő tömegben a müncheni Odeonsplatz mellett

HITLER:
Kaiserbart → fogkefebajusz
– ?

Kezdetben lelkesedés (?)

→ 1914–1918–1945

→ „the great seminal catastrophe” – ?

3. Az első világháború éve

1914. évi frontok – ?!

- Anglia tengeri blokád alá vonja No.-ot
→
gyarmatai elvesznek

a) 1914

- nyugati front:
 - a németek Belgiumon át 20 km-re megközelítik Párizst (1914. szept.)

Az Etrich
Taube-k röp-
cédulákkal
bombázták
Párizst
(1914: 11 fő
és 1 ló†)

– majd: állóháború

- szerb front: OMM támad, majd kínos visszavonulásra kényszerül
- orosz front: az orosz támadást No. + OMM nagy nehezen feltartóztatja

b).1915

- nyugati front
 - anyagcsata, felőrlő küzdelem
 - offenzív hadműveletek erőltetése
 - harci gázok

1915. ápr. 22.:

Ypern (Belgium): Cl_2

né.-ek fr.-ák ellen

FRITZ HABER – ?

1915. dec. → COCl_2

1917 → $\text{Cl}-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{S}-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{Cl}$

[bisz(2-klóretil)-szulfid]

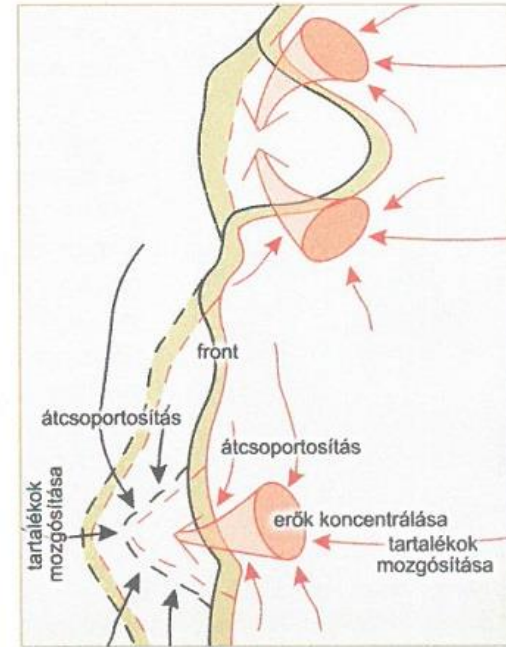
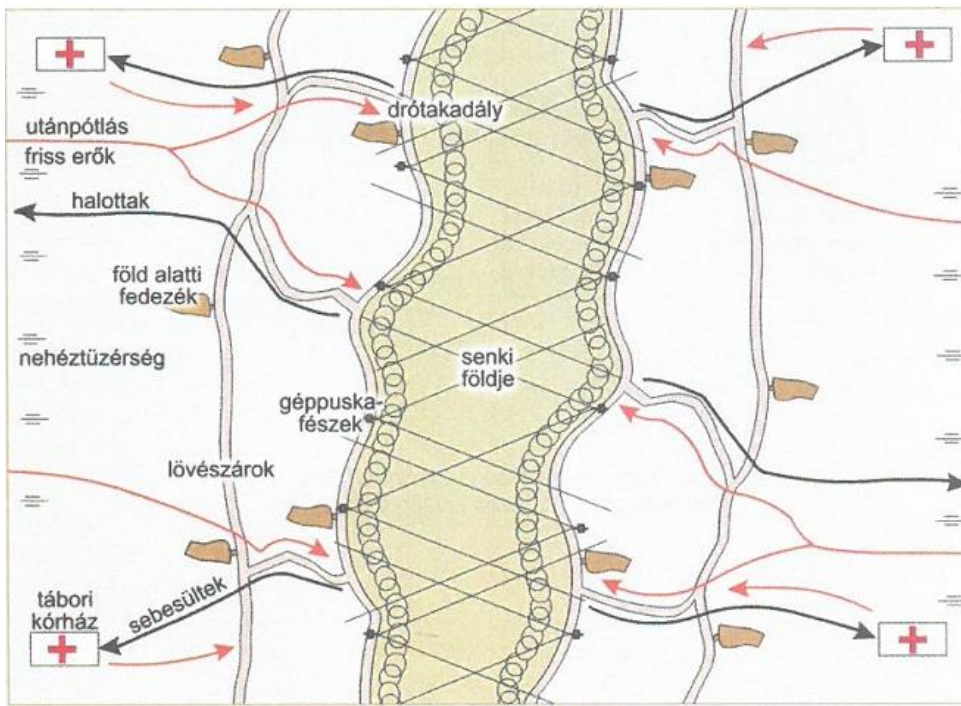
hólyaghúzó,

súlyos bőr-, szem- és
nyálkahártya-irritáció,
fájdalom

később: tüzérségi lövedékbe!

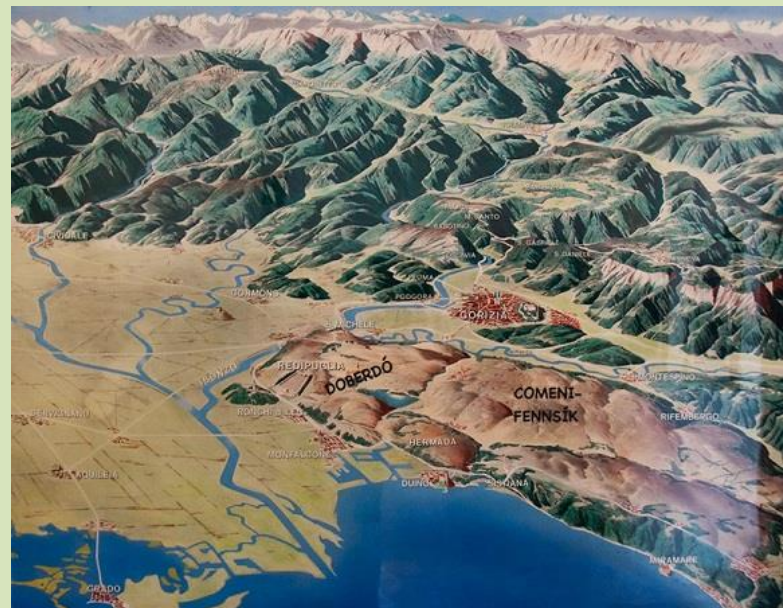
German soldier with French dead during the Battle of Verdun, 1916

Szemben álló frontok és áttörés a fronton – TK 82/15.

„A levegő nehéz a két frontvonal között fekvő, legalább hat hete temetetlen, oszladozó holttestek bűzétől. Vagy ötszáz angol hever megfeketedett arccal közvetlenül a frontvonal túlsó oldalán, és egy km-re érezni a belőlük áradó bűzt. Borzalmas a látvány, de az őrvárata indulóknak mégis mellettük kell elmászniuk, sőt még közöttük kell kitapogatniuk az utat!” (egy német katona a Somme mellett)

- olasz front
 - 1915. ápr.: londoni titkos egyezmény
[D-Tirol, Trieszt, Isztria, Dalmácia]
 - 1915. máj.: Olaszo. támad
→ Júliai-Alpok, Isonzó
 - az Isonzónál állandósul a front
← a védőknek
= OMM könnyebb dolga van – ?
Doberdo-fennsík (D-en,
Isonzó torkolata): halálmező

- orosz front
 └ ma – ?
 – 1915. márc.: Przemyśl eleste
 (OMM erődrendszere)
 120 ezer hadifogoly
 köztük GYÓNI GÉZA – ?
 JOSZIP BROZ – ?

- K-i front: mozgékonyabb
 ← sokkal nagyobb terület
 ← kevesebb vasút
 (gátoltabb utánpótlás)
- Gorlice (Galícia): OMM és No
 áttörése 1915 májusában – !

- szerb front
 - 1915. okt: Bulgária hadba lép a kp.-i hatalmak oldalán
 - ↳ előzmények: 1912, 1913: háborúk a balkáni államok között
 - 1915. okt.: Szerbia legyőzése (OMM, No., Bulg. együtt)
 - balkáni halálmars: a 85 ezer fős fogolytömegből (1914-ben estek fogságba) 6000 élte túl
- 800 km a Balkán hegységein át, majd Albániából hajókon
Asinarára (Szardínia mellett)
- kolera

A balkáni halálmars osztrák–magyar hadifoglyai SZÁSZ ISTVÁN elveszett alkotásán

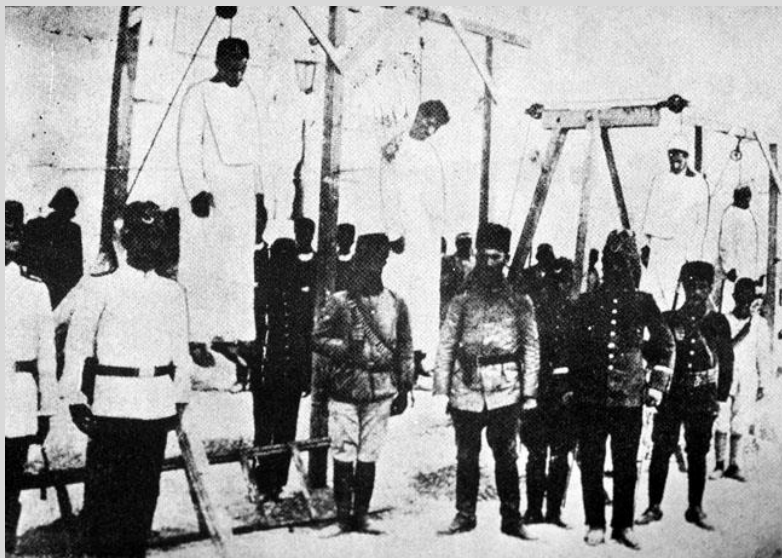
- örmény népirtás / genocídium / holokauszt – ?

a kifejezést ekkor használták először!

a törökök kb. 80 ezer főt halálra égetnek

- 1,5M örmény erőszakos kitelepítése és egy részük lemészárlása
(a törökök szerint 200–300 ezer †
↔ tudományos körök: 600–800 ezer †)
- Oszmán Birodalomban
- 1915–1917 [direkt a nagy háború éveiben – ?]

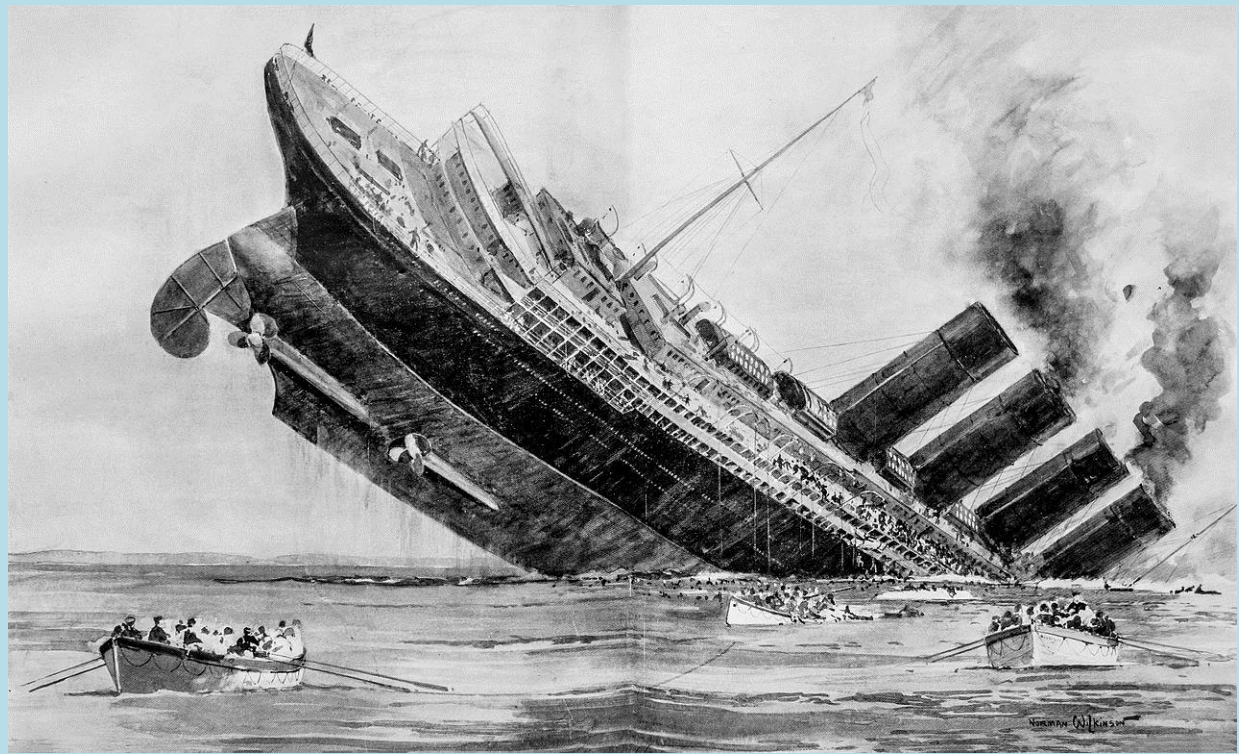

A „nagy háború” fő frontjai Európában és a Közel-Keleten

- 1915. máj. 5.
egy német U-boot
elsüllyeszti az uta-
sok mellett fegyve-
reket szállító
Lusitaniát [angol hajó]

**Az esemény
jelentősége?**

c) 1916:

- nyugati front

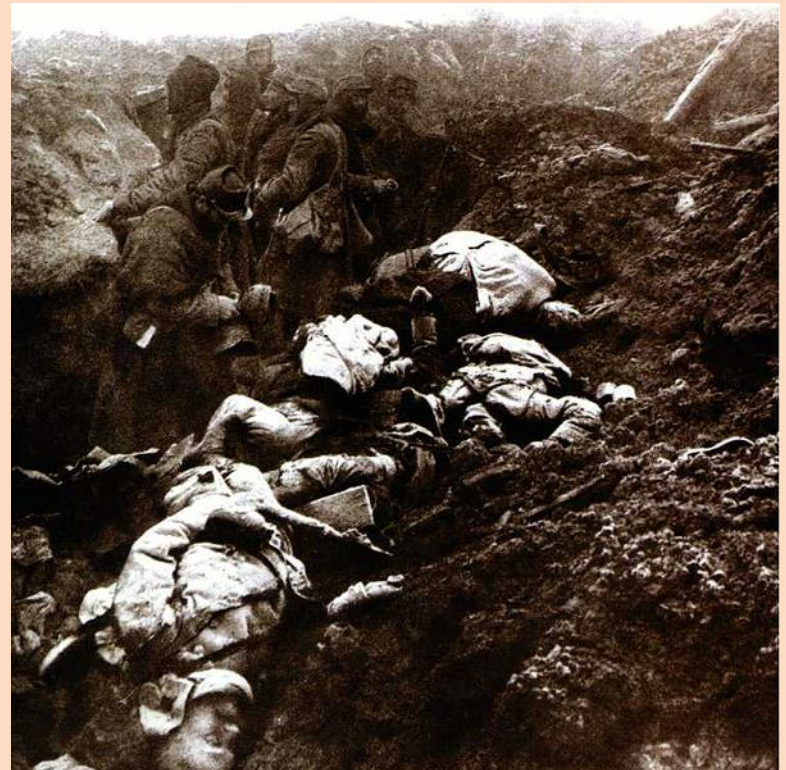
– Verdun

vérszivattyú

„Nem törnek át!” (PÉTAIN ezredes)

felőrlő háború / anyagcsata

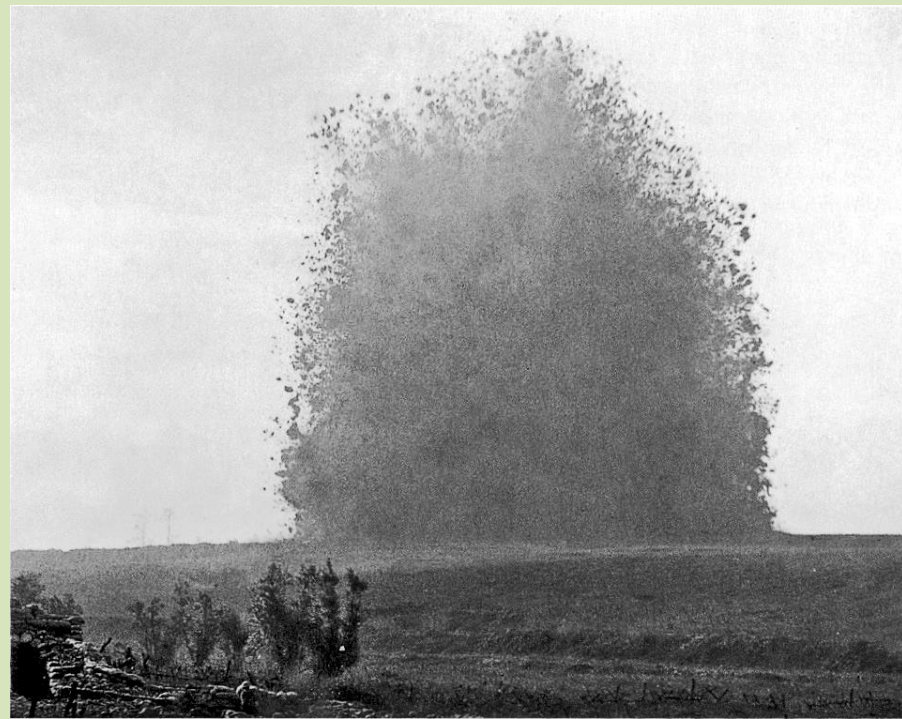
*A patthelyzetet megtörni
akaró nagy offenzívák éve!*

- **Somme** [Fro., La Manche mellett]
az antant támad, főleg az angolok
(Brit Expedíciós Haderő)
az I. vh. legvéresebb csatája:
600 ezer antant- és 400 ezer
német katona †
lövedékek → növényzet Ø → sár —————

A thiepval-i emlékmű

- orosz front
 - 1915: orosz kudarcok
 - **RASZPUTYIN** befolyása ↑ – **?!**

- 1916: **BRUSZIOV**-offenzíva
→ Románia felbátorodik

- Balkán
 - 1916. aug. – Románia-antant titkos szerződés: Erdély, Partium, K-Alföld, Bánság, Bukovina
 - 1916. aug. – Románia hadüzenete Au-Mo.-nak
 - 1916. **dec. 6.** – No. + OMM csapatai Bukarestben

Magyar huszárok masíroznak Bukarest utcáin

- olasz front: Isonzó-csaták 1915–1917
- 1916. **nov. 21.** – FERENC JÓZSEF †
1916. **dec. 30.** – IV. KÁROLY m. kir.
koronázása a Mátyás-templomban
= I. KÁROLY osztrák cs.

bizonytalan béketervek

Σ 1916: TOTÁLIS HÁBORÚ – ?
FELŐRLŐ HARCOK

No. TÁMAD, DE A NAGY ÁTTÖRÉS NEM SIKERÜL

d) 1917

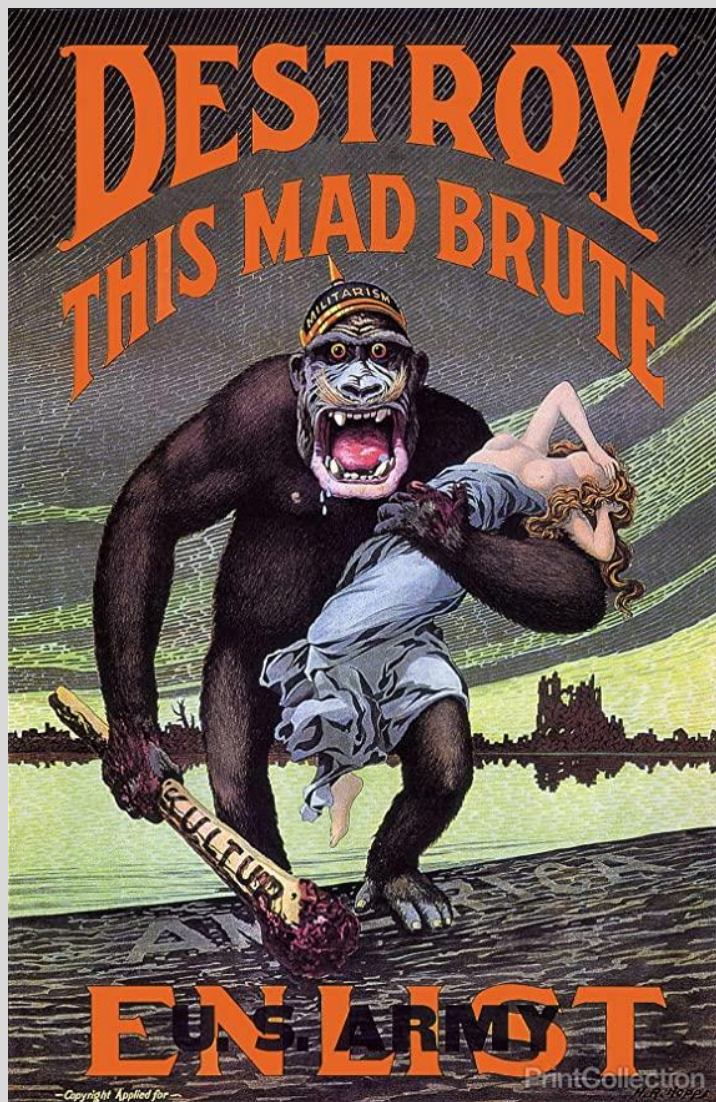
- USA hadba lépése
 - ← Lusitania (1915) + tengeralattjárók okozta károk
 - 1917. jan. 31. – No.: korlátlan tengeralattjáró-háború
 - ← pénzügyi és gazdasági kötődés Angliához (túl sok kölcsön!)
 - ↔ WILSON (újra)választási ígéretével (1916) ellentétben
 - csapatok: csak 1918-ban!
- Ny-i front: a helyzet gyakorlatilag változatlan tank, gránát, akna, lángszóró

*USA: nem szövetséges,
hanem
„társult hatalom” – ?*

Bundesarchiv, Bild 104-0941A
Foto: o. Ang. | 1917 November - Dezember

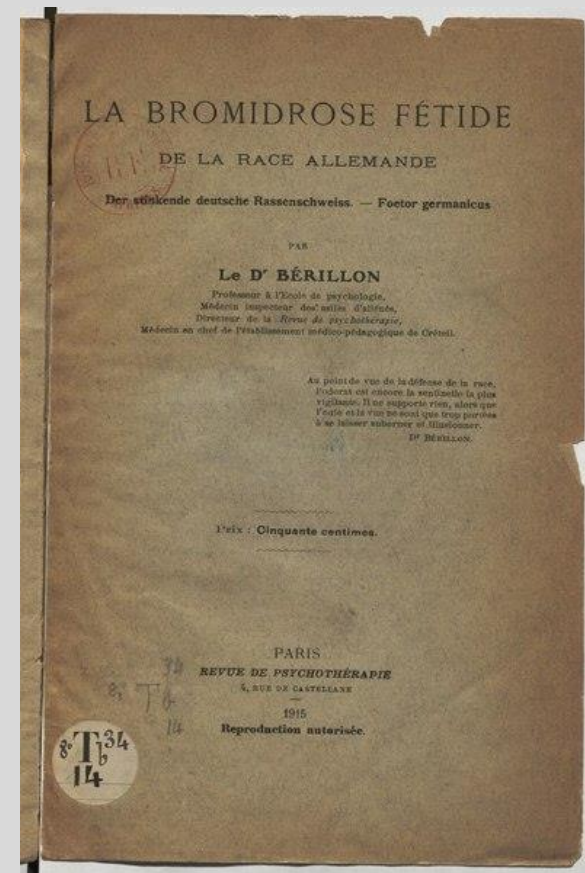

Az ellenség képe

EDGAR BÉRILLON
(francia pszichiáter):
*A német faj sokszarúsága /
A német faj bűzös váladékai*
(1915)

[a németek abnormálisan sok székletének és a görényéhez hasonló bűdös testszagának oka eredendő gonoszságuk]

„Pusztítsd el a dühöngő vadállatot!”

Amerikai plakát (a bestia kezében
„kultúra” feliratú bunkó)

*BÍRÓ MIHÁLY 1918-i plakátja
(később a Tanácsköztársaságnak dolgozik)*

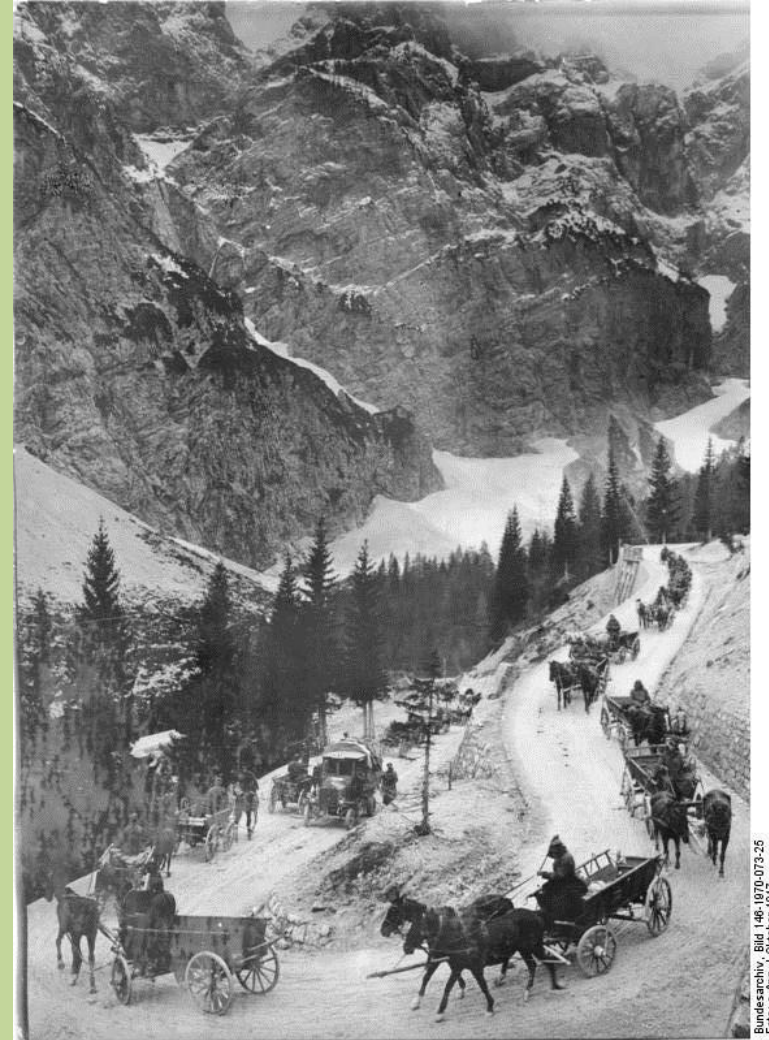
Anglia, 1915

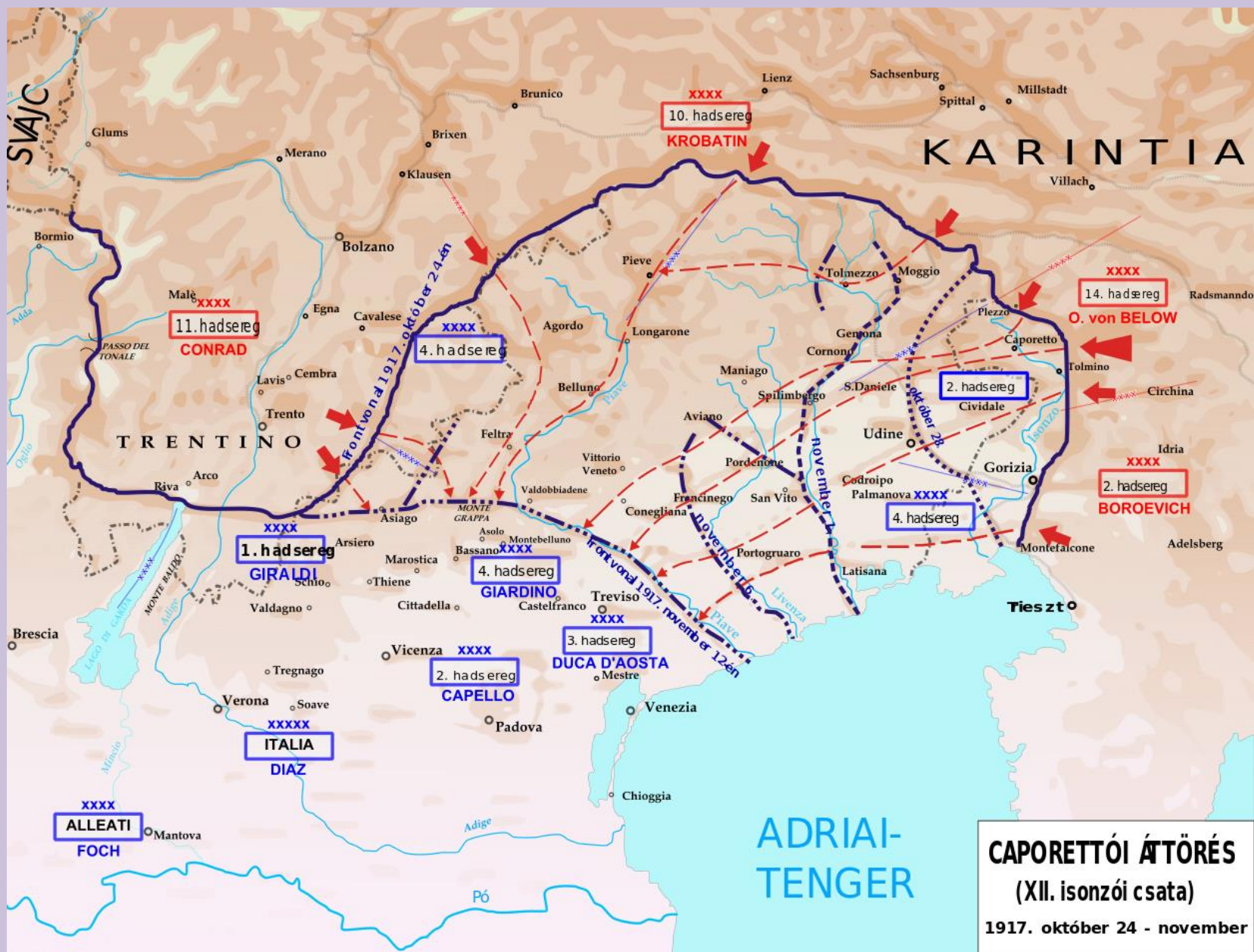

**A HÁBORÚ A LEGBORZALMASABB TÖMEG-
GYILKOSSÁG. TÖRVÉNYKEZÉS, TÖRVÉNSZEN-
TESÍTÉS ÉS A PAPOK IMÁJA: MIND FÖRTELMES
HAZUGSÁG, AMIG SZABAD A TÖMEGMÉSZÁRLÁS!
MEG KELL SZÜNTETNI EGYESÉK, OSZTÁLYOK ÉS
NEMZETEK KIZSÁKMÁNYOLÁSÁNAK RENDJÉT
S MEGSZÚNIK MINDENFAJTA HÁBORÚ!**

A MAGYARORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT

- K-i front
 - 1917. febr. – forradalom Oroszo.-ban
 - okt. 25. / nov. 7. – bolsevik hatalomátvétel
 - 1917. dec. – béketárgyalások Oroszo.–központi hat.-ak között – !!!
- olasz front
 - 1917. **okt. 24.** – caporettoi diadal – ?
 német + k.u.k. csapatok együtt
 ↓
 a front 100 km-rel nyugatabbra áll meg, a Piave folyónál, **de az olasz hadsereg nem omlik össze**
 - 1917. **máj. 15.** – HORTHY MIKLÓS ellentengernagy tengeri győzelme Otrantónál
 → **az angol tengeri zár (Dél-It.– Albánia között) áttörése**

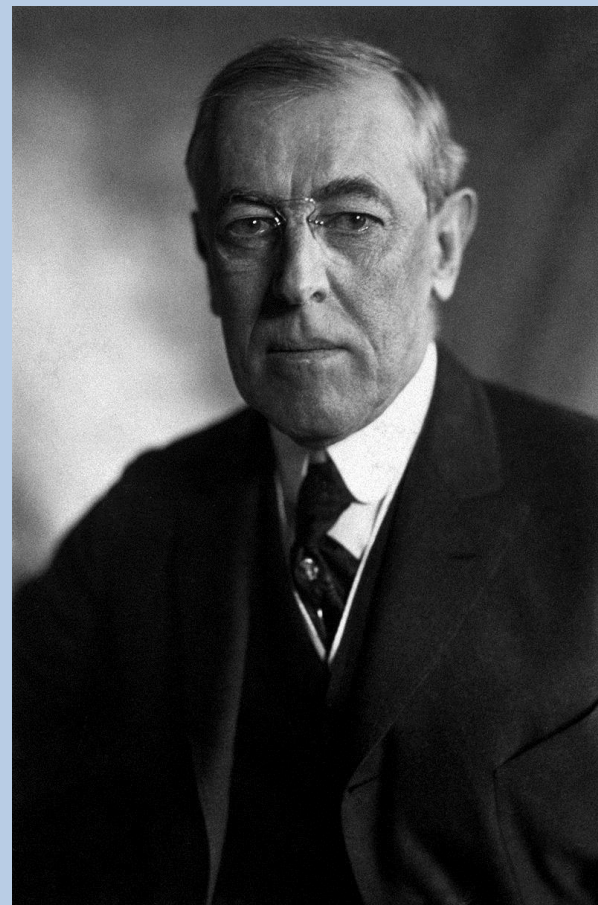

Σ 1917 VÉGÉRE ELDŐLT A HÁBORÚ – CSAK IDŐ KÉRDÉSE

e) 1918

TK 91/fent

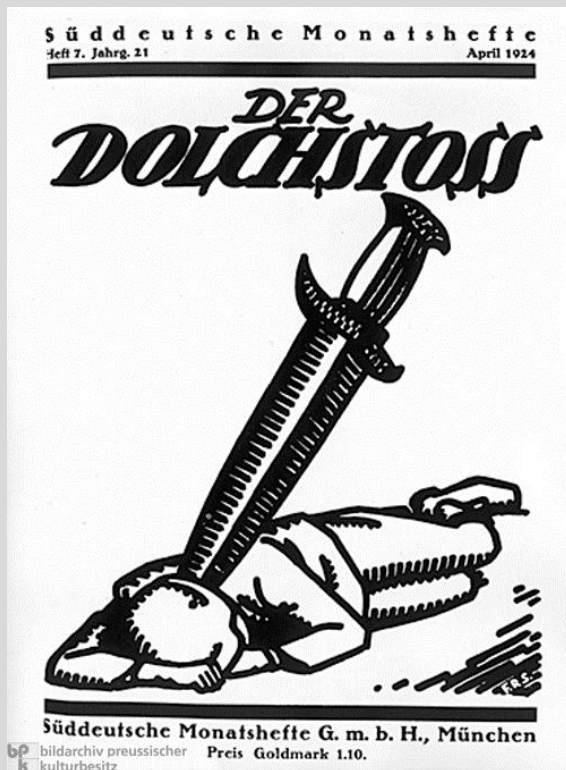
- 1918. **jan. 8.** – WOODROW WILSON
am. elnök (történelemtanár, földrajz-
tudós, Demokrata Párt) 14 pontja
 - nyílt békeszerződések,
Ø titkos szerződések
 - **szabad kereskedelem,**
liberális világgazdaság
 - nemzeti önrendelkezés elve
 - 10. pont: Au-Mo. népei szá-
mára ... meg kell adni az önálló
fejlődés leghatalmasabb lehetőségét

↕
„az Úristennek is elég volt 10 pont” (CLEMENCEAU)

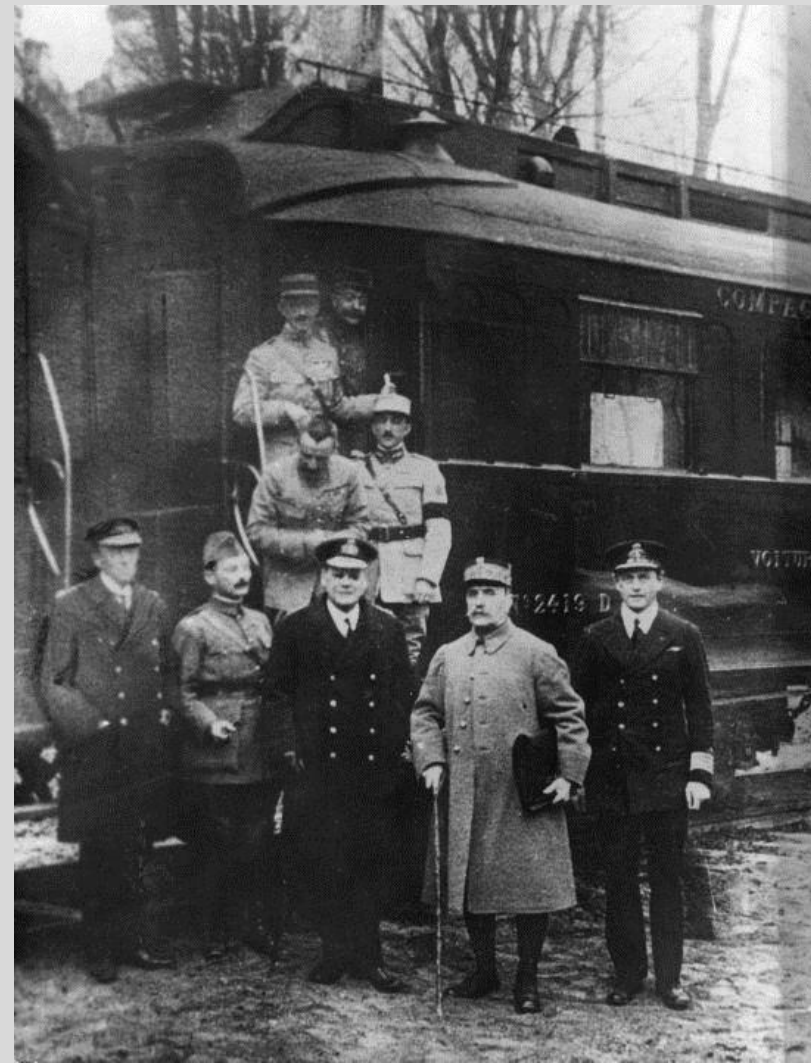
- keleti front
 - 1918. márc.: breszt-litovszki béke: Szovjet-Oroszország 1 M km²-t veszít
 - 1918. máj.: bukaresti béke [egyik sem sokáig marad életben]

- nyugati front
 - 1918. **júl.**: utolsó német támadás
 - összehangolt am.-brit-fr. támadás
 - 1918. **aug. 8.**, Amiens: a német hadsereg „fekete napja”

- 1918. **nov. 9.**: berlini forradalom
 - ↓
 - II. VILMOS lemond
- nov. 11.: No. a compiègne-i erdőben aláírja a fegyverszünetet

FERDINAND FOCH szalonkocsijában – !!!

- tördőfés-elmélet – ?!!

- OMM

- 1918. **ápr. 10.** – OMM nemzetiségeinek római kongresszusa

OMM felbomlik vagy felbomlasztják?

TOMÁŠ MASARYK } –!
EDUARD BENEŠ }

- 1918. okt. **24.**: piavei csata az olasz csapatok átszakítják az OMM frontját

- 1918. szept.: antant támadása → katonai vereségek a Balkánon is → októberben az OMM darabjaira esik szét

nemzeti tanácsok, nemzetgyűlések proklamálják az elszakadást

- 1918. nov. 3.: az OMM Padovában aláírja a fegyverszünetet

- Bulgária **1918. szept. 29-én**, Töröko. **okt. 30-án** kapitulált

Átkelés a Piavén (1918. jún.)

Σ 10 M †, 20 M sebesült, spanyolnátha: 20–100 M †

kb. 1,8 M német katona †, 4,2 M megsebesült, 600 ezer hadifogságban

A hazatérés idillje egy 1918. évi
illusztráción

„Emberek nem élhetnek éveken át a háború féktelen törvény nélküliségében, gyilkolva, pusztítva, törve-zúzva, a sárban dagonyázva – majd hirtelen, mintegy kürtszóra és egy kiáltvány kihirdetésére visszatérjenek a megszokott, gépes civil életükbe. A forradalmi szellem a háborúból a békébe is áthúzódik.” (RAMSAY MACDONALD, munkáspárt, 1918)